

BUZTINAREN
GARAI
DA!

Gazte memoriari heltzea Jarraitik Ernai eta Aitzinara 40 urte

Ameriketako ipar-mendebaldeko jatorrizko herrien arteko zeremonia bat kontatu zuen Eduardo Galeanok. Erretreta hartzera doan eltzegileak, bere maisu lana ematen dio ofizioa ikasten ari den gazteari. Eta eltzegile gazteak ez du ontzi perfektu hori begiratzeko eta miresteko gordetzen; aitzitik, lurraren kontra lehertzen du, mila puskatxotan hautsi, puskatxoak jaso eta bat egiten ditu bere buztinarekin.

Xalba Ramirez
@xalbaram

ARGAZKIA: ERNAI ETA AITZINARA

Jarrai gazte antolakundea sortu zenetik 40 urte betetzera doazela aitzakia hartuta, Ernaik Bulkada berrien garaia da dinamika abiatu du joan den irailaren 16ean Leitzaan batuz Jarrai, Gazteriak, Haika, Segi eta Ernaiko 1.000 kide eta kide ohi.

Galeanoren metafora ibili dute "Gazte memoriaren eltzea" deituko den liburu-artefaktoa sortzeko ere. Gazteriar dagokion gisa, liburua tresna bihurtzeko sortu da, eta azaroan aurkeztearekin batera, herriz herri arituko dira lantzen. Gainera, auzo eta herri bakoitzerako izen bereko liburu zuri bat banatu dute "herri bakoitzak bere memoria idatzi dezan", Aitor Orobio bozeramailearen hitzetan.

Honela diote liburuan: "Memoria ezin da dekretu bidez ezarri. Memoria egin egiten da, eta egite edo eraikitze hori ardua partekatua izango da. Ispilu baten aurrean jartzen ditu norbanakoa berdin kolektiboa".

Belaunaldi ezberdinen lekukotasunak jasotzeko garaian garaiko dokumentu, barne zein kanpo aldizkariak, afixez, zein pegatinez gain, hainbat talde elkarriketa antolatu dituzte, garaiko kideekin. "Liburuaren protagonista izateko, ez da soilik idatzi dutenak, izan ere norbanakoen bizipenek osatzen dute gazte antolakundearen historia".

Irati Sienna aritu da liburua osatzeko lantaldean, eta beste arrazoi bat gehitu du: "Illegalizazio garaiko dokumentu eta eztabaida gehienak berreskuratu ezinak dira. Historiaren zati hori berreskuratze beharrezkoa zen protagonistekin batzea".

Memoria ariketa hau egitea beharrezkoa izan da, etengabe moztu delako belaunaldi berriekiko transmisioa. Orobiok argi du: "Egindakoaz ikasi nahi dugu eta egin dena eguneratu". Horregatik elkarriketa guztietan egungo gaiak eta eztabaidak ukitzen saiatu dira; bereziki militantzia ereduak eta feminismoa eta emakumeen parte hartzea antolakunde mistoetan.

Siennak egindako elkarriketetatik azpimarratzen du denentzat izan dela gazte antolakundea bizitza eta nortasuna eraikitzerako orduan ezinbesteko zutabe bat: "Inoiz ez naiz berriz ere horrelako zerbaiten parte sentitu", "inoiz ez dut berriro horrenbeste gogorekin eztabaidatu"...

Gazte antolakundeak Euskal Herriko historia liburuetan agertzen ez den zati

garrantzitsu bat izan dira. 4.000 kide izatera heldu da Haika sortzeko Amaiur prozesuan kasu, eta egun 1.000 kide inguru dituzte Ernai eta Aitzinak, sindikatuen ostean, antolakunde politiko handienetako bat Euskal Herrian.

Eltzekadaz eltzekada egin da heldu gazte antolakundea. Urteetako esperientzia eta jakintza ez dute museo batean gorde nahi, aurrera begira jarriko dute. Orobiok Leitzaan esandako hitzetan: "Etorkizunaren nostalgikoak gara".

Irati Sienna Zengotitabengoa (Bilbo, 1990) gazte antolakunde ezberdinetan urte luzez militatzen aritu ostean, Ipar-Hegoa Fundazioan ari da egun lanean. Azaroan kaleratuko duten "Gazte memoriaren eltzea" liburua egiteko lantaldean aritu da azken hilabeteotan. Azken zirriborroa eskuetan, gazte antolakundeen ibilbideari begiratu diogu.

» "Gazte antolakundeak militante konprometituak hezi ditu bizitza osorako"

Iraun nahi badu, ezin subjektu politikok bere balioak eta jokabideak transmititu behar dizkie belaunaldi berriei. Zein da gazte antolakundeak 40 urteko ibilbidean utzi dituen balio eta kultura garrantzitsuenak?

Balio nagusia beste eredu baten aldeko borrokaren aldeko konpromisoa izan da, Ezker Abertzalean. Gazte antolakundea izan da Ezker Abertzalearen proiektu politikorekiko lotura bermatu duena belaunaldiz belaunaldi. Gazte antolakundeak militante konprometituak hezi ditu, baina ez soilik gazte garairako, baizik eta eragile ezberdinetan bizitza osoan militatuko duten pertsonak.

Beste balio batzuei dagokionez, gazte militantziak ere ekarri du langileak izatea, gauza ezberdinetan aritzeko gaitasuna garatzea, beldurrak gainditzea –honek emakumeen kasuan pisu berezia zuen–, kurrikulum ezkutatu bat eskaini die kide gehienei. Inposatutako balioen aurrean, kolektiboan lan egitea, elkar-tasuna, besteen beharrezanekiko kezka,

dinamizatzen ikastea, betaurrekoak aldatzeko aukerak...

Gazte problematikak gazte antolakundearen izan duen pisuaz ere hitz egin daiteke. Jarrai hasieran gatazka politikoan parte hartzeko modua baino ez zen. Baina gai hau zentralitatea hartzen joan zen V eta VI. biltzarretan jorratutako bizi baldintzen eztabaidarekin. Haikan gazte mugimenduaren zerbitzura jartzeko plan oso bat garatu zen, baina moztu egin zen errepresioarengatik, Segin izan zen bezala.

Eltzekadatan banatu duzue liburua. Lehen eltzekada Jarrairi buruzkoa da. Jarrairaren soldaduskaren jarrera eta intsumisioaren borroka izan dira historiara gehien pasa diren pasarteak.

"*A la mili con los milis*" izan zen lelo bat, bai, baina soldaduskara ez zuten ezta Jarrairak ere joan nahi. Hasierako eztabaidak hartu ditugu eta argi eta garbi ateratzen da leku guztietan Jarrai soldaduskaren kontra zegoela.

Momentu batean diskurtsoa aldatu egin zen, KAS Alternatibarekin talka egiten zuelako. Ordea ez da ulertu behar gazte eta helduen arteko talka bezala, Jarrai mugimendu osoago baten parte zela eta horren hobe beharrez egiten ari zirela uste zuten. Erdibideko bidea hartu zuten orduan "soldaduska honi ez" adieraziz, eta nahiko indar jarri zen. Gazteriaren gehiengo oso kontra zegoenez, ez zen oso ondo ulertzen eta ez zen bat egiten.

Intsumisioaren aldeko borroka agertu zenean, soldaduskaren kontrako diskurtso berri bat hasi zen: ez zen pazifismoan oinarritzen, eskubideetan baizik. 1990eko hamarkadaren hasieran Jarraik eztabaida luzeen ostean bere egiten ditu aldarrikapen hauek eta bere diskurtso propioa sortzen du: Borroka armatua herri baten autodeterminazio eskubiderako tresna zilegi zela baina horrek ez zuela esan nahi armada erregular eta profesional baten beharra zegoenik, hori inposaketarako tresna baitzen.

MOC eta Kakitzatek traba piloa jarri zituztela kontatzen du liburuan Maitane Intxaurragak, Jarraik protagonismoa kenduko zela. Baina egia da salto kualitatibo bat eman zuela borroka, borroka hori bera eraldatuz. Hartu zuen indarraren erakusle, adibidez, European barrena intsumiso martxa egin zuten.

ARGAZKIA: DANI BLANCO

Militantzia eredu saiatu zarete erdigunean jartzen. Jarraitik adibidez, antolakundearen irudi gogorra gailendu da, koadro ikuspegia. Zer du egiatik eta zer mitotik? Nola joan da aldatzen?

Egungo eztabaida garrantzitsua delako saiatu gara liburuan asko hitz egiten militantzia eredu gainean: nola ulertu den 24 orduko militantzia, adibidez. Jarraiko parte hartzaile askok iraganeko egindako berrikuspenekin ezeroso sentitzen dira, iruditzen zaielako elementu batzuk soilik kontuan hartuta oso zorrozki epaitua izan dela. Egia dela Jarraian konpromisoaren ulerkera oso zurruna zela –estrategia ere halakoa zelako-. Baina baita ere antolakundeak inposatutako zerbait bezala ikusi izan da, eta militante guztiek esaten zuten eurak zirela euren buruei ardura hori jartzen ziotenak. Oso azaletik kritikatu izan da, eta beraiek harrotasunetik aldarrikatzen dute.

V. Kongresuan gertatu zen gazte antolakundearen kultura politikoaren aldaketa nagusia: “Gazte mugimendua dagoen lekuan dinamizatu, eta ez dagoenean sortu”. Ikuspegi historikotik nabarmena da aldaketa eta Ezker Abertzalean jokatu zuten aitzindaritzza papera.

Garaiko denek aipatzen dute harrotasunez. Izan ere, Jarrairen IV. Kongresua drama bat izan zen, erabat gainbeheran baitzegoen, eta izan ziren Ezker Abertzalean *HB Gazteak* sortu behar zela zio-

Ezkerreko argazkian, Jarraik desindustrializazio garaian egindako kanpaina.

Erdian, Txomin Unzaga, intsumiso izateagatik preso sartu zuten gazte baten aldeko kanpaina.

Eskuinean, Jarrairen 20. urteurrenean egindako manifestazio bat 1999an.

» “A la mili con los milis lelo bat izan zen, baina Jarraikoek ere ez zuten soldaduskara joan nahi”

» “Ernai da gazte antolakunde guztien sintesia, saiatu da behintzat batzen eztabaida eta praktika guztiak”

tenak ere –oraindik amorrus gogoratzen dute–.

Gazte problematika erdigunean jarritz, beste Jarrai baten sorrera planteatzen zen, beste jardun bat eta beste borroka ildoak. Kongresuaren egunean bertan jakin zuten lortu zutela anitzagoa zen antolakunde bat, koadrila bakoitzaren ezberdintasunak ikusita.

ETBk etengabe kilimak bilatzen zituzten Jarraiko kideei, eta hauek eskaintzen zituzten mikrofono hori aprobeztatzen zuten. Ezker Abertzalea goibel zegoen garai batean, Jarraik ikusgarritasun handia lortu zuen.

Nazio Eraikuntza estrategia erdigunean jarri zuen, bi urte beranduago Ezker Abertzale osoak egin bezala Txinaurri prozesuan. Hala ere, ez da kontsideratzen Jarrai izan zenik horren aitzindaria...

Haikaren sorrerak Euskal Herriko lehen erakunde politiko zibil nazionala ekarri zuen. Baina talka ugari izan ziren bidean. Nolako izan zen prozesua?

Haikaren sorrera hausnarketa oso logiko bezala ikusi izan da, baina errealtatea polita baina gatazkatsua izan zen –maitasun istorio gisa gogoratzen dute–. Gazteriak eta Jarrai 1995 urtetik aurrera hainbat ekimen batera antolatzen hasi ziren. Baina oso kultura militante ezberdinetik zetozen: Jarrai zen “presak eta ekimen handi ikusgarriak”. Eta Iparraldean giharra erakusteko gaitasun faltagatik edo, prozesuari askoz ere garrantzi handiagoa ematen zioten.

Gazte Abialdiaren aurretik, sarekada zurrumurru bat zabaldu zen eta Jarrairen zuzendaritzak muga pasa zuen hila-bete batzuez bertan bizitzeko. Hor hasi ziren benetan ulertzen errealtateak ezberdinak zirela, eta balioan jartzen Iparraldeko lan eredu. Hegoaldeko

onena eta Iparraldeko onena batuko zituen antolakunde berri bat sortzeko prozesua izan zen Haikarena. Militantzia berri bat zuen helburu: ez bakarrik naziotasuna.

Hegoaldean bereziki zuzendaritzan nabaritu zen prozesua, baina Ipar Euskal Herrian militantzia gutxiago izatean, egiturak txikiagoak izatean, modu irekiago batean bizi zen eta denek jaso zuten. Haika sortu zenean izandako sarekadak ordea, ikasitakoa moztu zuen, eta zaila izan zen garapena ematea. Prozesua ederra izan zela gogoratzen dute baina oso pertsonala.

Segiren bizitza kartzelarena, torturarena eta ilegalizazioarena da. Erakunde zibil klandestino batean bizitzearen hainbat anekdota biltzen dituzue. Lehen aldiz irakurri ahal izan ditut nik horrelakoak. Ilegalizazioan Segik izan du bere bilakaera, teorizazioan eta praktikan. Nola bizi izan dute hau garaioko kideek?

Hasieran ez genion errepresioari erdi-gunea eman nahi, baina azkenean erakundearen bizitza izan da, pertsonen egunerokoa zeharkatu du eta ondorio nabarmenak izan ditu.

Ahotsa.info-k edo Topatuk izugarriko lana egin dute torturak edo kartzela esperientziak biltzen. Horiek jasotzeaz gain klandestinitatea landu nahi izan dugu: nola joan garen segurtasunaren ideiatik hainbat portaera gure egunerokotasunean normalizatzen eta geroz

eta ilunagoak bihurtzen. Adibidez, ino-ri ezer ez kontatzea –“Mobida bat egin behar dut”–, inoiz ez azaldu zer edo no- rekin egon zaren, teknologiak bizitza- tik kanpo uzteaz, militantziaz ezer ez kontatzea -kontatu zitekeena eta ez-, eta beraz, oso opakoa bihurtu zen dena.

Antolatu genuen saioan parte hartu zuten kideek ez zuten inoiz gaiaz hitz egin eta badago behar hori. Belaunaldi oso baten errealitatea baita. Errepresioa jasan ez duten kideena ere bai. Torturatu ez duten kidearengan torturak duen eraginaz ez da hitz eginen, baina badauka. Ondorio hauek noizbait landu eta erreparatu beharko dira. Ez bada hitz eginen ez da sendatzen.

Esan bezala nahi genuen errepresioaz baino gehiago hitz egin, oso antolakun- de garrantzitsua izan delako Segi. Egoe- rarik zailenean ere ez du amore eman eta beti saiatu da gazte mugimendua berpizten. Azkeneko momentura arte “beste tresna bat behar dugu honek ez baitu balio” esaten duen arte, inoiz ere ez dio sortzeari uzten.

Sarrionandia aipatzen duzue, ikuspegi kritikoa mantentzeko distantzia hartzeko beharraz. Ba al dago nahikoa bosgarren eltzekada honetaz hitz egiteko? Zeintzuk izan daitezke, gure historia ez ofizialera igaroko diren pasarteak?

Ernaiz hitz egiteko goizegi da. Zintzo- tasunez hitz egiteko eta eman dituen emaitzak baloratzeko. Segiren azken

urteetan estrategia aldaketan duen pa- peraz bezala.

Garai hauetan, teknologia berrien on- dorioz edo, gauza asko ari dira gerta- tzen, batzuk mamizkoak eta batzuk ez, denbora eta distantzia behar da ikuste- ko.

Edonola ere niretzat Ernai da, gazte antolakunde guztien sintesi bat. Saia- tu da behintzat batzen, eztabaida eta praktika mota guztiak. Baina esan be- zala ezin da baloratu. Adibidez Askegu- neek pisu handia hartu dute, gu bereziki markatu gaituztelako, baina goizegi da esateko benetako bide bat izan duten Euskal Herriko, eta are, antolakunde- ren bizitzan.

Ernai izan da feminismoari garrantzi han- diana eman dion gazte antolakunde. Nola bizi izan da aldaketa hau, aurreko eltzekadekin alderatuta?

Argi dago Ernain feminismoarekin jau- zia erraldoia eman dela, aurrekoekin alderatuta. Jarraiko lehen emakumeek kontatzen dute ez zirela feministak kont- sideratzen, emakumeen arloan lan egin arren. Egizanen disolbatzean Jarraiko emakumeak inplikatzeko hasiko dira eta hor aldaketa nabarmenak gertatuko dira.

Ezker Abertzaleak martxan jarritako prozesu feministan Segik konpromiso handia hartzen du, tamalez, errepre- sioak berriz ere moztu du. Segiri dago- kionean aitortzen ez den lan bat dago, berak sortzen baititu baldintzak. ■